

# ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ—ΙΟΥΝΙΟΣ

1928

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ<sup>Α</sup>, ΕΚΔΟΤΑΙ  
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ", — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ, 50  
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.  
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ἓνας ψηλὸς βράχος. Εἶχανε σωθῆ! μὰ δὲν ἀφήσανε τὰ κουπιὰ ἢ θάλασσα, πολὺ λιγώτερο ἐδῶ ἄγρια, ἦταν ὁμως ἀρκετὰ κ' ἐδῶ ταραγμένη· μὲ δυσκολία φέρανε τὴ βάρκα στὴ μικρὴ ἀποβάθρα· ὁ κυρ-Δημήτρης τοὺς περιμέν' ἐκεῖ ἀνήσυχος, καὶ γι' αὐτοὺς βέβαια πρῶτα-πρῶτα, μὰ καὶ λίγο γιὰ τὴ βάρκα του. Τοὺς βοήθησε νὰ βγοῦν καὶ πήρε τὴ βάρκα νὰ τὴν δέσῃ σίγουρα.

«Κυρ-Δημήτρη», τοῦ ἔπε ζωνηρὰ ἢ Τριανταφυλλιά, «μιά χάρι' σὲ παρακαλῶ! Μὴν τρομάξῃς τὴ μητέρα! Μὴν τῆς πῆς ἄλλο παρὰ πῶς μᾶς βρῆκε μόνο μιὰ δυνατὴ κάπως φουσκοθαλασσιά!»

Γεμάτῃ ἀνησυχία τοὺς περιέμενε ἢ κερα-Μαριέττα· μὰ ἢ Τριανταφυλλιά εἶχε τόσο εὐθυμὸ χαμόγελο, ὅταν τὴν καλησπέρησε, πού ἢ μητέρα τῆς ἤσυχασε.

«Εἶμαι βέβαιη, πῶς θ' ἀνησύχησες, μητέρα! Ἄδικα καὶ παράδικα ὁμως! Μιά φουσκοθαλασσιά καὶ τίποτ' ἄλλο! Κ' εἶχαμε καλὴ βάρκα, γερὰ κουπιὰ καὶ δυνατὰ χέρια!»

(Ἀκολουθεῖ)

ΖΕΦΥΡΟΣ ΒΡΑΔΥΝΟΣ

## Ἡ Νέα Ἑλληνική(\*)

Τί εἶναι τὰ ποιήματα τὰ ὀμηρικά; Εἶναι μιὰ σωστὴ καὶ ἀδόλη ἀντιγραφή ἀπὸ τῆς ὁμορφάδες τῆς φύσης ἢ τῆς τέχνης, εἶναι μιὰ ἀληθινὴ παράσταση ἀπ' τὰ πρωτόφαντα ἀνθρώπινα πάθια, εἶναι δηλαδὴ μιὰ ἐργασία καμωμένη ἀπὸ ἄνθρωπο πού βλέπει τὰ πράγματα καθάρια, πού τὸ φυσικὸ του δὲν εἶναι διαστρεμμένο ἀπὸ κοινωνικὰς ἢ ἐπιστημονικὰς ἰδέες, καὶ τὰ διηγᾶται μὲ πρωτόγονη ἀπλότη, μὲ ἀμόλεπτη πίστη καὶ μὲ παιδιῶσια ψυχικὴ καθαριότητα, καὶ τὰ καταστρώνει κάλλι-τεχνικὰ σὲ γλῶσσα ἀβίαστη, σὰν καὶ τὸ κάθει πού μᾶς διηγᾶται σὲ γλῶσσα πού βγαίνει, μέσ' ἀπ' τὴν καρδιά, σὰν καὶ τὰ συναισθήματα πού καταστρώνει, σὲ γλῶσσα, λέγω, ζωντανή, πού μόνο ἀπὸ τὴ φύση χαρισμένο αἶσθημα μπορεῖ καὶ τὴν ὑπαγορέδῃ. Εἶναι τέλος μιὰ ζωνερὴ παράσταση ἀπὸ περιστατικὰ ἀληθινὰ ἢ καὶ φανταστικά, μὰ φανταστικά πού νὰ μὴ βγαίνουν ὄξω ἀπὸ τὸ πραγματικὸ παρὰ τόσο μόνο, ὅσο τὸ θέ-

λει τοῦ λαοῦ ἢ πίστη στὸ μυστικισμό· νὰ τί εἶναι τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα.

Μὰ τί ἄλλο εἶναι καὶ τὰ δημοτικὰ μας τραγούδια;

—«Νὰ καταπιαστοῦμε διωπέρα κριτικὴ ἀνάλυση τοῦ μεγάλου κιἀπέραντου ἀφτοῦ θησαυροῦ εἶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ γυρέβουμε νὰ θερίσουμε ἓναν κάμπο ὀλάκερο μένα μαχαιράκι τῆς τσέπης.

Ἄς κόψουμε λοιπὸν ἓνα ἀγριολούλουδο κιᾶς καθίσουμε νὰ τὸ θαυμάσουμε μὲ τὴν ἡσυχία μας.

Σαφίνω γειά, μανούλα μου, σ' ἀφίνω γειά,  
 [πατέρα,  
 ἔχετε γειά, ἀδελφάκια μου καὶ σεῖς ξαδελφο-  
 [πούλες.  
 Θὰ φύγω, θὰ ξενιτεφτώ, θὰ πάω μακριὰ στὰ  
 [ξένα.  
 Θὰ φύγω, μάνα, καὶ θὰ ρτῶ καὶ μὴν πολὺ  
 [λυπᾶσαι.  
 Ἄπὸ τὰ ξένα πού βρεθῶ, μηνύματα θὰ  
 [στέλω  
 μὲ τὴ δροσιά τῆς ἀνοιξῆς, τὴν πάχνη τοῦ χει-  
 [μῶνα  
 καὶ μὲ τὰστέρια τοῦρανοῦ, τοῦ Μάη τὰχνάτα  
 [ρόδα.

(\*) Συνέχεια καὶ τέλος ἀπὸ τὸ προηγούμενο.

Θὰ νὰ σοῦ στέλνω μάλαμα, θανά σοῦ στέλνω  
 θανά σοῦ στέλνω πράγματα πού οὐδὲ τὰ συλ- [ἀσήμε  
 — Παιδί μου, πάαινε στο καλὸ κι ὄλοι οἱ δ- [λογίσαι.  
 και τῆς μανούλας σου ἡ ἐφκὴ νὰ εἶναι γιά φυ- [γίλοι κοντά σου,  
 νὰ μὴ σὲ πιάνει βάσκαμα, νὰ μὴ σὲ βροῖκει [πλαχτό σου,  
 θυμήσουμε, παιδάκι μου, κέμὲ και τὰ παι- [ἀρώστια.  
 μὴ σὲ πлагέση ἡ ξενιτεῖα και μᾶς ἀλησμονήσης, [διά μου  
 — Κάλλιο, μαννούλα μου γλυκειά, κάλλιο'χω [Κάλλιο'χω  
 παρὰ νὰ μὴ σᾶς θυμηθῶ στὰ ἔρημα τὰ ξένα. [νὰ πεθάνω  
 Δώδεκα χρόνια ἀπέρασαν και δεκαπέντε μῆνες· [δωδεκα χρόνια  
 καράβια δὲν τὸν εἶδανε, νάφτες δὲν τόνε ξέ- [καρὰβια  
 Πρῶτο φιλι ἀναστέναζε, δέφτερο τὸν πλα- [δὲν τόνε  
 τρίτο φιλι φαρμακερὸ τῆ μάνα ἀλησμονάει. [πλάβει,

Ἐνα ἀλάκερο δράμα μέσα σὲ 20 στίχους πού ξεσπάει σὲ λυρικό ἀριστούργημα.

Ἐνα ἐπίγραμμα νὰ ποῦμε βαλμένο σὲ δραματική τάξη.

Ἡ α'. πράξη ἀρχινᾷ μὲ τὸ γιὸ πού ζωντανὸ τὸν βλέπεις μπροστά σου, ἂν και δὲν τὸν παραστήνει κανένας στίχος. Ἀκοῦς τὰ λόγια του. Ποιεῖ κιὰφτὸ φτάνει.

Ἀφίνει γειὰ στοὺς δικούς του. Τοὺς βλέπεις λοιπὸν κιὰφτους νάναστενάζουνε σιωπηλά. Σωπαίνουνε γιὰ τὸν βαραίνει τοῦ χωρισμοῦ πού πρόκειται ἡ θλίψη.

Ἐνας στίχος ἀκόμα και μπαίνει δλότελα στὸ νόημα. Τὸ παιδί θὰ φύγει, θὰ πάει μακριὰ στὰ ξένα. Ἐδῶ πρέπει νὰ κοντοσταθῇ ὁ ἥρωάς μας γιὰ τὸν εἶδανε ὄλους τὰ κλάματα.

Ἐπειτα λέει τὸ σκληρὸ ἐκεῖνο «θὰ φύγω», μὰ τώρα τὸ στολίζει και μὲ μιὰ παρηγορία, γιὰ νὰ δώσει θάρρος τῆς γριᾶς του «και θαρθῶ» τῆς λέει. Κατόπι τῆς ἀραδιάζει τί θὰ κάμνει στὴν ξενιτεῖα γιὰ νὰ τῆς ἐλαφρώνει τὸν πόνο. Θὰ τῆς στέλνει, λέγει, μηνύματα χειμῶνα καλοκαίρι, νύχτα μέρα, μὲ τὴ δροσιά και μὲ τὴν πάχνη, μὲ τὰστέρια και μὲ ὅτι ἄλλο εἶναι ξαπλωμένο στὸν κόσμον κένωνει ὄλες τὶς χῶρες και κρατεῖ μιὰ μυστική συγκοινωνία μὲ τὴν πατρίδα.

Ἐρχεται ὕστερα τὸ αἰσθημα τῆς νοικοκυροσύνης, Ἰσα Ἰσα δὲ ἐκεῖνο πού μᾶς ἔφερε ὄλη τούτη τὴν ἀνεμοζάλη.

Τῆς λέει πὼς δὲ θὰ τῆς λείψει μηδὲ τὸ μάλαμα, μηδὲ τὰσίμι, μηδὲ τὰ χέλια και ὄσο

πράγματα πού δὲν τὰ συλλογίζεται καν ἡ μάνα.

Τώρα ἀνοίγει κὴ μάνα τὸ στόμα και βγάξει ἀπ' τὴν καρδιά και χαρίζει τοῦ γιοῦ τῆς ἕνα φυλαχτὸ πολυτιμότερο ἀπ' ὄλα τὰ πλούτη πού τῆς τάξει ἐκεῖνος : τὴν ἐφκὴ τῆς, νὰ μὴν τὸν πιάνει βάσκαμα, νὰ θυμᾶται τὴ μάνα και τὶς ἀδερφές, νὰ μὴν τὸν πλανέψει ἡ ξενιτεῖα και τοὺς λησμονήσει.

Ἐκεῖ τῆς πονοῦσε τῆς μάνας. Τᾶλλα εἶτανε γιὰφτὴν ἀσήμαντα. Ὁ νιὸς ἀμέσως ἐκατάλαβε τί λογῆς βάλσαμο ἤθελε ἡ πलगῆ τῆς και ξεφαίνεται ἡ ψυχική του ὕπεροχὴ μὲνα ὄρκο πού πρέπει νὰ τοὺς μέρωσε ὄλους, γιὰ τὸν πᾶδει ἔδῶ ἡ πρώτη πράξη. Ὁ ποιητῆς κατεβάζει τὴν ἀδελεία και μᾶς προετοιμάζει γιὰ τὶς ἄλλες πράξεις.

Δώδεκα χρόνια πέρασαν και μπορούμε νὰ συμπεράνουμε τὸ τί ἔγινε μέσα σὰφτὰ τὰ 12 χρόνια. Τὰ ξέρουμε σχεδὸν ὄλοι μας τοὺς πρώτους πόνους, τὶς πρώτες ἐπιστολές μὲ τὰ δῶρα, τὸ ἀγριεμένο σπῆτι στὴν πατρίδα, τὸν ἀγριεμένο κόσμον στὰ ξένα, τὰ κρυφὰ δάκρυα. κατόπι τὴν ὕπομονὴ και τὴν ἐλπίδα, σὰν ἀρχίζουμε νὰ συνηθίζουμε στὴ νέα κατάσταση μὲνα βαθὶ ἀναστέναγμα πότε πότε. Κι ὄλα τᾶλλα βάσανα τῆς ξενιτεῖας.

ὄλα τούτα τὰ φανταζόμαστε μὲσ' στὰ 12 χρόνια πού τᾶναφέρει ὁ ποιητῆς γιὰ νὰ μᾶς παραστήσει ζωηρότερα τὸ τί συνέβη ὕστερα.

Κιὰξαφνα μᾶς ξετυλίγει τὴ θλιθερὴ διηγησὴ του με μιὰ γρηγοράδα σὰν ἀστραπή.

Καράβια δὲν τὸν εἶδανε νάφτες δὲν τονε ξαίρουν. Πᾶει τὸ παιδί. Πᾶνε οἱ ὄρκοι, ξεχαστήκανε ὄλα. Ρωτάει ἡ μάνα, ρωτοῦν τὰδέρφια, κανένας δὲν τὸν εἶδε, κανένας δὲν τὸν ἄκουσε.

Μέσ' στὸ ἔρημον σπῆτι λιώνουν ὄλοι ἀπ' τὸν καημὸ τους και μοιρολογοῦνε νύχτα και μέρα, γιὰ τὸν ἕνας τέτοιος καημὸς δὲν εἶναι θάνατος πού ξεχνιέται. Ὁ λαὸς ἀφτὸ τόνομάζει ζωντανὸς θάνατος.

Ἄλλὰ στὰ μακριὰ τὰ ξένα βγαίνουνε στὴ μέση καινούργιες χαρές κι' ἀγάπες—τὰ αἰώνια δικαίωματα τῆς ζωῆς και τῆς νιότης—πού σὰν Σειρήνες μαγέθουν τὸ παλληκάρι κέπειτα τὸ παίρνουνε και φέθουνε :

Πρῶτο φιλι ἀναστέναζε, δεῦτερο τὸν πлагέβει, τρίτο φιλι φαρμακερὸ τῆ μάνα λησμονάει.

Τρία φιλιὰ και γίνηκε τὸ μυστικὸ θάμα,

γιατί θάμα εἶνε νὰ λησμονήσῃ κανεὶς τὴ μάνα του.

Ἀγαστέναξε, λέει, στὸ πρῶτο φιλί τὸ παλληκάρι. Καὶ πῶς μπορούσε νὰ μὴν ἀναστενάξῃ, ποῦ τότε συγκλόνιζε κέφερνε τέτοιο χαλασμό στὴ ζωὴ του!

Ἡ στοργὴ πρὸς τὴ μάνα ποῦ ὡς τώρα τὸν ἔτρωγε, τώρα σπασταρᾶ στὰ σωθικά του, οἱ ἄρκοι του ξυπνοῦνε μέσα του καὶ τότε συνταράζου. Ὅμως ἄλα τοῦ κάκου. Ἐρχεται ἕνα δέφτερο μαγεμένο φιλί καὶ ναρκώνει ἄλα τὰ παρθενικά ἐκεῖνα συναισθήματα. Χύνει μέσα του μιὰν καινούρια λαχτάρια ποῦ ξελογιάζει τὸ νοῦ του.

Τώρα πιά ἢ πρὸς τὴ μάνα στοργή, ἢ λαθωμένη κιάλας ἀπ' τὸ πρῶτο φιλί, ψυχομαχοῦσε μέσ' στὴν καρδιά του, ὡς που ἦρθε τὸ τρίτο φίλημα τὸ φαρμακερὸ μέσ' στὴ γλύκα του. Τὸ φαρμακερὸ ποῦ ἀπλωσε ἕνα κρῦο σάβανο ἀπάνω στὶς πεθαμένες ἀγάπες τῆς πρώτης ζωῆς του.

Τὸ τραγοῦδι δὲ μᾶς λέει τίποτα γιὰ τὶς καινούργιες χαρὲς ἢ καὶ τὶς λύπες ποῦ τὸν ὑποδεχτήκανε μέσ' στὸ σπιτικό τῆς ξενιτειᾶς, ποῦ τὴν ἔκανε πατρίδα του κιάρνήθηκε τὴν πρώτη.

Ἀφτὴ εἶναι ἄλλη ὑπόθεση, ἄλλο δράμα. Ἴσως τὸ ἴδιο ξαναρχινημένο, γιατί ἔτσι γυρίζει ὁ κόσμος.

Ἡ ἀνάλυση τοῦ παραπάνου τραγουδιοῦ εἶναι τοῦ ἀείμνηστου τοῦ Ἑφταλιώτη. Συγχίζουμε ἐμεῖς τώρα:

*Βουργαροπούλα θέριζε σιτάρι καὶ κριθάρι  
ᾠρες ᾠρες ἐθέριζε κιώρες ἐκοιλοπόνα  
καὶ στὸ δεντρίν ἀκούμπισε, κάμνει τὸ χρυσο-  
καὶ στὴν ποδιά τὸν ἔβαλε νὰ πάει νὰ τότε  
[γιά της  
πνίξει.  
Στὸ δρόμον δκου πήγεγε, στὸ δρόμο ποῦ  
[πηγένει  
μιὰ πέρδικα τὴν ἀπαντᾶ, μιὰ πέρδικα τῆς  
[λέει:  
Μωρὴ σκύλα, μωρ' ἄπονη, μωρὴ καταραμένη  
ἐγώ'χω δεκοχτῶ παιδιὰ καὶ πάσκω νὰ τὰ  
[θρέψω  
κὲσὺ ἔκαμες τὸ χρυσογιὸ καὶ πᾶς νὰ τότε  
[πνίξεις;  
Γύρισε πίσω, γύρισε κέγὼ σοῦ τότε θρέψω.*

Τραγουδάκι μικρὸ κιἀπλὸ-ἀπλό· στίχος ἀβίαστος καὶ χωρὶς ψεγάδι, καὶ τί βαθιὰ νοήματα ποῦ κλεῖ μέσα του!

Μιὰ χωριατοκόρη ἀπ' τὴ Ρούμελη, μιὰ Βουργαροπούλα, κατὰ τὴ γλώσσα τοῦ λαοῦ,

ἀφοῦ ἔπεσε σ' ἐρωτικὴ ἀμαρτία, βαριά τὸν ἔφερνε ὕστερα τὸ δύστυχο καρπὸ τῆς ἀμαρτίας της, ντροπὴ μεγάλη ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους. Ἐκεῖ λοιπὸν ποῦ στὸ χωράφι θέριζε σιτάρι καὶ κριθάρι, ἔφτασε ἡ ὥρα της γιὰ νὰ γεννήσῃ καὶ γιὰ τοῦτο «ᾠρες ᾠρες ἐθέριζε κιώρες ἐκοιλοπόνα. Καὶ στὸ δεντρίν ἀκούμπισε, κάμνει τὸ χρυσογιὸ της». Καὶ τώρα ἔχει πιά μπροστὰ στὰ μάτια της τὸν καρπὸ τῆς ἀμαρτίας ποῦ τώρα καὶ τόσους μῆνες τὴ βασανίζει καὶ τὴ λιώνει. Σὰν τύχει νὰ τὴ δοῦνε νὰ βαστᾶ στὴν ἀγκαλιά της τὸ μωρὸ ἐκεῖνο, ποῦ τὸ γέννησε παράνομα, θὰ τῆς καθίσουν ἀσπλαχνατόνομα τῆς ἀτιμῆς. Τὸ νειδήσιο ἀφτὸ θὰ τῆς μένει γιὰ πάντα καὶ θὰ γίνῃ τοῦ λαοῦ τάπορριξίμι. Τῶρ' ἀκόμα εἶναι μονάχη της καὶ κανεὶς δὲν τὴ βλέπει, μπορεῖ λοιπὸν ν' ἀφανίσει τὸ μωρὸ καὶ νὰ γλυτώσῃ τὴν τιμὴ της, ποῦ κιντυνέβει. Μὰ τὸ μωρὸ ἐκεῖνο εἶναι σπλάχνο της, κὴ μητρικὴ ἀγάπη ἀνασηκώνεται ἀγνάντια στὶς κακοῦργες ἰδέες ποῦ ἀναδέχονται μέσ' στὸ κεφάλι της. Ἄν ἐκεῖνο τὸ πλάσμα εἶτανε κάθε ἄλλο παρὰ παιδί της, γιὰ νὰ μὴν καταπέσει τὸ ἐγὼ της ἀξέγνοιαστα βέβαια θὰ κατάπνιγε κάθε φωνὴ ἀπὸ τὴ συνείδησή της γιὰ νὰ τ' ἀφανίσει. Μὰ τώρα ἡ φωνὴ της ἀφτὴ εἶναι πολὺ δυνατὴ, κελναι φοβερός ὁ ἀγώνας ποῦ ὑποφέρει τὸ πνεῦμα γιὰ νὰ τὴν κάνει νὰ μὴν ἀκούεται.

Ἐκεῖ λοιπὸν ποῦ βρίσκεται ἡ κόρη σὲ τέτοια ψυχολογικὴ κατάσταση, δίγνωμη καὶ ἀφίβολη, κρύβει τὸ παιδί μέσ' στὴν ποδιά της, γιὰ νὰ μὴ βλέπει τὴν ἀθώα καὶ γλυκιὰ μορφὴ του νὰ παραπονιέται ἄφωνη γιὰ τοὺς μάθρους σκοπούς της. «Καὶ στὴν ποδιά τὸν ἔβαλε καὶ πάει νὰ τότε πνίξει». Ἐδῶ τὸ «πάει νὰ τότε πνίξει» βέβαια δὲ φανερώνει τὴν ἀπόφασή της ἴσια καὶ πέρα, ἀλλὰ τὶς κακοῦργες συλλογές της. Ἐκρυψε λοιπὸν τὸ παιδί στὴν ποδιά καὶ προχωρεῖ ἄσκοπα, χωρὶς καὶ αὐτὴ νὰ καλοξαίρει ποῦ πάει, καὶ μέσ' στὴν ψυχὴ της παλαίβει ἀκόμα ἡ ἀτομικὴ τιμὴ μὲ τὴ μητρικὴ στοργή.

— Καὶ φιλοσοφικά: **ἀτομικὴ τιμὴ** εἶναι ἡ φιλοτιμία νὰ μὴν καταπέσει τὸ ἐγὼ, καὶ πάλι μητρικὴ στοργὴ εἶναι ἡ φιλοδοξία νὰ πλωθεῖ τὸ ἐγὼ πίοπερ' ἀπ' τὸ ἐγὼ. — Χρειάζεται λοιπὸν ἀπ' ἔξω κάτι νὰ βοηθήσει, γιὰ νὰ κλίνει ἡ κόρη στὴ μιὰ ἢ στὴν

IQ.AUTUMN 2008

ἄλλη γνώμη, κιὰφτὸ τὸ κάτι βρίσκεται μὲ τὸ συναπάντημα τῆς πέρδικας γιὰ χάρη τῆς δέφτερης γνώμης, δηλαδή γιὰ νὰ νικήσει ἡ μητρικὴ στοργή. Ἐκεῖ λοιπὸν ποὺ εἶσαι δι-γνωμη κιὰφίβολη περπατοῦσε, βλέπει μιὰν πέρδικα μὲς' στὴ φωλιά τῆς, ἀνάμεσα στὰ δεκοχτῶ της περδικάνικα, νὰ κακαρίζει ἐφτυ-χισμένη. Ἀφτὸ ἔφτασε γιὰ νὰ γίνει ἡ ἀγά-πη χίλιες φορές μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν τιμὴ. Παράβαλε τὸν ἑαυτὸ της μετὴν πέρδικα τῆ μητέρα καὶ μεσ' στὸ ἀναμμα τῆς θερμασι-μένης φαντασίας της ἄκουσε καὶ ξεχώρισε ἀπ' τὸ κακάρισμα τῆς πέρδικας τοῦτα τὰ λόγια ποὺ τὴν ἀγγιζανε :

*Μωρὴ σκύλα, μωρ' ἄπονη, μωρὴ καταραμένη  
ἐγὼ χω δεκοχτῶ παιδιὰ καὶ πάσχω νὰ τὰ  
κλέψῃς ἔκανες τὸ χρυσογιὸ καὶ πᾶς νὰ τονὲ πνί-  
ξῃς ;  
γύρισε πίσω, γύρισε, κέγῶ σοῦ τότε θρέφω.*

Κεῖτανε τὰ λόγια ἀφτὰ καθάρια ἢ φωνὴ ἀπὸ τὴ συνείδησή της ποὺ τὴ μάλωνε. Ἀφτὰ τῆς ἀναψαν τὴ μητρικὴ ζήλια καὶ κάμανε νὰ νικήσει ἡ μητέρα τὴ γυναίκα καὶ νὰ κα-ταπνίξει ἡ κόρη κάθε ἄλλη ψυχαστασιά, ξὸν ἀπ' τὴ μητρικὴ στοργή. Καὶ ἴσια ἴσια ἐδῶ εἶναι νὰ θαμιάζει τινὰς τὴν ψυχολογικὴ δύ-ναμη τοῦ ἄγνωστου ποιητῆ. Ἀφτὸς ὁ στίχος «*γύρισε πίσω, γύρισε, κέγῶ σοῦ τότε θρέφω*» γιὰ ὀλούτερονὸς εἶναι παράμορφος καὶ μοιάζει σὰν τελεφταῖος στίχος καλο-φτειασμένου σονέτου.

Τέτοια πρότυπα γιὰ τὴ νέα του γλώσσα καὶ γιὰ τὴ μελλούμενη φιλολογία του ἐτοί-μασε τὸ ἔθνος. Κιὼστόσο οἱ δασκάλοι κλεί-σανε τὰ μάτια καὶ δὲν τὰ προσέξανε. Καὶ τὸν καιρὸ λοιπὸν ποὺ ἔφτασε ἡ ἀνάγκη νὰ κάνει πιά καὶ γραφτὴ γλώσσα τὸ ξυπνημένο τὸ ἔθνος, ἀντὶς νὰ πάρουνε μπροστὰ τους τὰ ρωμαίικα τραγούδια καὶ σύφωνα μέκεινῶν τῆ γλώσσα, καὶ σύφωνα μὲ τὸ τυπικὸ καὶ μὲ τὸ συντακτικὸ τους, νὰ σιάξουνε τὴν ἐθνικὴ μας γλώσσα, ἄλλοι θελήσανε νὰ ξεθάψουνε τὴν ἀρχαία ἀττικὴ καὶ νὰ μᾶς τὴ φορτώ-σουνε γιὰ γραφτὴ γλώσσα, κιἄλλοι, πιδ ἄνω-στικοὶ τάχ' ἀφτοί, θελήσανε νὰ σιάξουνε τὴ γλώσσα τοῦ λαοῦ, ποὺ τὴ βαρούσανε χαλα-σμένη, σύφωνα μὲ τοὺς τύπους τῆς ἀρχαίας (πού, καθὼς εἶδαμε παραπάνου, κιὰφτὴ δὲν εἶτανε λιγότερο χαλασμένη, σὰ θὰ τὴν πα-ραβγάζαγε μὲ τὴν πιδ ἀρχαιότερη), κέτσι

φτειάσανε ἀφτὸ τὸ παρασούσουμο ποὺ τὸ λέμε ὧστα σήμερα **καθαρέβουσα**.

Ἐγὼ τοὺς συμβουλέβω ἀπὸ τώρα κῦστερα νὰ τὴ λένε «καταρρέουσα», γιὰτὶ ἄρχισε νὰ παίρνει τὴν κάτω βόλτα.

Ἡ προσπάθεια τῶν πρώτων πέθανε μαζί τους, μὰ τὰπορριζίμι τῶν δεφτέρων. βρίσκον-τας καιρὸ ἀπὸ τὴν ἡμιμάθεια κιὰπ' τὸ δα-σκαλισμὸ, ἔγινε φίδι καὶ τυλίχτηκε στὸ λαϊκὸ τῆς παιδείας καὶ τῆς φιλολογίας μας καὶ τίς πνίγει καὶ τίς φαρμακώνει.

Ἡ δημοτικὴ μονάχα εἶναι ἡ καθαφτὸ νεοελληνικὴ γλώσσα, ἡ ἀληθινὴ συνέχεια καὶ ἐξέλιξη τῆς καθολικῆς ἐλληνικῆς γλώσσας ποὺ περνᾷ καὶ κατεβαίνει ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς αἰῶνες βγαίνοντας μέσα ἀπ' τὴν ψυχὴ τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, ποὺ μόνος ἔχει καὶ τὸ δί-καιο καὶ τὴ δύναμη νὰ φτειάνη τὴ γλώσ-σα του.

Ἀφτὴ εἶναι ἡ γλώσσα ποὺ καλοταίριαζε πιά πέρα ὡς πέρα στὴν ἐλληνικὴ ποίηση καὶ τὴν ἔκανε ἄξια νὰ λέγεται ποίηση. Ὅμως καὶ στὴν ἄλλη λογοτεχνία λιγότερο δὲν κα-λοταίριαζε μήτε λιγότερο τὴν ὕψωσε καὶ τὴν ἀξίωσε. Μὰ καὶ ἱστορικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ βιβλία γράφονται μὲ τὸ καλὸ στὴ δημοτικὴ καὶ λόγος δὲν ἦταν νὰ μὴ γραφοῦνε.

Ἐτσι λοιπὸν ἡ Νεοελληνικὴ φιλολογία πάει περίφημα μὲ τὴ δημοτικὴ γλώσσα, γιὰ-τί ἡ φιλολογία εἶναι στὰ χέρια τῶν καλλι-τεχνῶν, τῶν ποιητῶν, τῶν δημιουργῶν. Μὰ ἡ ἐκπαίδεψή μας, λέγω γιὰ ὅλη τὴν ἐκπαί-δευση, —ἀλίμονο !— παραδέρνει χρόνια τώ-ρα στὰ χέρια τῶν δασκάλων, ποὺ τοὺς ἔχει ναρκωμένους μὰ φοβερὴ καὶ δυσκολογιάτρε-φτη ἀρρώστια, ἡ **προγονοπληξία**, καὶ ἄλλη δουλειὰ δὲν κάμνουν παρά νὰ μεταδίνουν στὸν κάθε μαθητὴ τους, λίγο, πολύ, ἀφτὴ τὴν κλασικὴ τους νάρκη μὲ ὅλη τὴν πεποι-θησι πιδς τοὺς κάμνουν ἀνθρώπους, καὶ μὲ τὴν παραγγελία νὰ ναρκώσουνε κιὰφτοὶ ἄλ-λους γιὰ νὰ τοὺς κάμουν ἀνθρώπους !

Τὰ ἐργαστήρια τῆς γλώσσας εἶναι οἱ τοπο-λαλιές, ὅπου ὁ γλωσσοπλάστης λαός, ἡσυχος καὶ ἀνεπηρέαστος ἀπὸ κάθε σχολικὴ ἐπίδρα-ση καὶ συνεργία τῶν λογιολόγων, ἐπεξεργά-ζεται καὶ καταστήγει ἀθάνατη τὴν ἱερὴ πα-ρακαταθήκη ποὺ λέγεται ἐλληνικὴ γλώσσα, ἢ ὁποία μὲς' στὸ στόμα τοῦ λαοῦ ζωογονί-ται καὶ διατηριέται κληρονομιά γιὰ τοὺς αἰῶνες.

Ὅταν ὁ Ὅμηρος ἔκαινε τὰ ποιήματά του, γράμματα δὲν ὑπαρχαν καθόλου, οὔτε γραφτὴ γλῶσσα, ἀπὸ τὸ ξαίρετε. Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν ὁ θεῖος ἐκεῖνος ἀοιδὸς ἔπαιρνε τὸ γλωσσικό του ὕλικό κέπλεκε τοὺς καλλιτεχνικοὺς ἐκείνους στίχους; Ἀπὸ τοῦ ἀγράμματος λαοῦ τῆ γλῶσσα.

Ἡ γλωσσολογία ἔχει ἤδη παρατηρήσει καὶ ἡ φιλολογία ἔχει ὁμολογήσει τὴν ὑπέροχη γλωσσοπλαστικὴ φιλοδοξίαν τῶν αἰώνων Ἑλλήνων καὶ τὴν ξεχωριστὴ γλωσσολογικὴ δυναμικότητα τοῦ λαοῦ μας ἀπὸ τὴν Ὀμηρικὴ ἐποχὴ ἴσαμε σήμερα. Μὲ τί δικαίωμα, ὦ ἀπλοῖκό γένος τῶν λογιωτάτων, καταφρονᾶτε τὴν ἀόρατη καὶ ζωντανὴ ἀπτὴ δύ-

ναμη, ποῦ μᾶς κρατεῖ στὰ πλοκάμια τῆς τρεῖς χιλιάδες χρόνια τώρα τὸ λιγότερο, γιατί ἐμεῖς οἱ ἴδιοι εἴμαστε ἡ ζωὴ τῆς καὶ μέμας ζεῖ καὶ ξετυλίγεται ἡ αἰώνια γλῶσσα;

Ἡ αἰώνια ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶναι ποῦ τυλίγει μέσα τῆς κάθε ὕλικό ἀνθρώπινο καὶ γλωσσικό ἀπ' ὅπου κιὰν βαστᾷ ἡ σκούφια του, καὶ τὸ βγάζει Ἑλλάδα καὶ τὸ λαγαρίζει σὲ Ἑλληνισμό. Ἡ σημερινὴ λοιπὸν λαϊκὴ γλῶσσα εἶναι τὸ ἴδιο γιγάντιο πολὺκλαδο δέντρο ποῦ ἡ ρίζα του παμπάλαιη χάνεται πίσω ἀπ' τὸν Ὅμηρο καὶ ποῦ στὰ κλαδιά του φούντωσε καὶ ἀνθίσε ἡ φυλὴ τόσες φορές... Καὶ θὰ φουντώσῃ καὶ θάνθισῃ ἀκόμα εἰς αἰῶνας αἰώνων.

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΓΑΛΑΝΗ



Ἡ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ